

4. A rádióamatorkódésre vonatkozó jogszabályok

4.1. A Nemzetközi Távközlési Egyesület (ITU) Rádiótávközlési Szabályzatából

Rádióamatőr szolgálat

Amatőr szolgálat: olyan távközlési szolgálat, amelynek célja az önképzés, az információcseré, a műszaki fejlődés, és amelyet erre szabályszerűen felhatalmazott amatőrök végeznek, akik a rádiótechnikával csak személyes érdeklődésből és anyagi érdek nélkül foglalkoznak.

Műholdas amatőr szolgálat: rádiótávközlési szolgálat, amely a Föld műholdjain elhelyezett űrállomásokat használja fel ugyanarra a célra, mint az amatőr szolgálat.

Rádióamatőr állomás

A rádióberendezés (a rádió adó, adó-vevő berendezés), a tápellátását szolgáló tápegység, az antenna és tartozékai (pl. antenna kábel) együttesen alkotják a **rádióállomást**, amatőr szolgálat esetén a **rádióamatőr állomást**.

A Nemzetközi Rádiószabályzat 25. Cikkelye a rádióállomások azonosításáról

A Nemzetközi Rádiószabályzat 25. Cikkelye szerint minden rádióadást azonosítani kell. Az amatőr szolgálatban *minden adásnak* tartalmaznia kell az azonosító jelet, amely amatőrállomás esetében a **hívójel**. Tilos hamis vagy félrevezető azonosító jelet adni.

Az azonosító jel adható beszéddel (egyszerű amplitúdó- vagy frekvenciamoduláció használatával), kézi ütemmel adott nemzetközi Morse-kóddal, a hagyományos távgépíró kóddal, vagy más, a CCIR által javasolt formában.

Az adott Cikkely határozza meg a hívójelképzésének módját is. A hívójel az ABC 26 betűjéből továbbá számjegyekből állhat (ékezetes betűk nem használhatók). Nem alkalmazhatók hívójelként olyan kombinációk, amelyek pl. vészjelekkel téveszthetők össze, vagy a rádiószolgálatnál rendszeresített rövidítésekkel egyeznek meg. (Amatőr állomások hívójele nem lehet olyan kombináció, amely számokkal kezdődik és második jegye O vagy I betű.) Az első két jelnek két betűnek, vagy egy betűnek kell lennie, amelyet egy számjegy követ, vagy egy számjegynek, amit egy betű követ.

A hívójel első két (egyes esetekben első) jele képezi a nemzeti azonosítót. A magyar rádióamatőr hívójelkepek **HA** vagy **HG** betűkkel kezdődnek.

Rádióamatőr frekvenciasávok

Az ITU megfelelő régiójában kijelölt frekvenciatartományban az egyes országok nemzeti hatóságai határozzák meg az amatőrök által használható frekvenciákat. (A vizsga, illetve az engedély fokozatától függően az engedélyezett frekvenciatartományok, vagy üzemmódok különbözőek lehetnek).

Magyarországon valamennyi rádiósáv felosztásáról rendelkezik a Frekvenciasávok Nemzeti Felosztási Táblázatának (**FNFT**) megállapításáról szóló módosított 364/2005(XII.22) Kormányrendelet, valamint a frekvenciasávok felhasználási szabályainak megállapításáról szóló 35/204 (XII.28) IHM rendelet. Az amatőr szolgálat és műholdas amatőr szolgálat frekvenciahasználati követelményeit a 6/2006 (V.17) IHM rendelet 9. melléklete állapítja meg.

Amatőrök számára (az engedély fokozatától függően) Magyarországon a következő frekvenciasávokon állnak rendelkezésre:

135,7-137,8 kHz
1810-2000 kHz
3500-3800 kHz
7000-7200 kHz
10100-10150 kHz
14000-14350 kHz
18068-18168 kHz
21000-21450 kHz
24890-24990 kHz

28000-29700 kHz
50000-52000 kHz

144000-146000 kHz
432000-438000 kHz

1240 – 1300 MHz
2300 – 2450 MHz
5650 - 5850 MHz
10,0 – 10,5 GHz
24,0 – 24,25 GHz
47,0 – 47,2 GHz
75,5 – 81,5 GHz
122,25 – 123,0 GHz
134,0 – 141,0 GHz
241,0 – 250,0 GHz

A rádióamatőr szolgálatok jogállása

Egyes esetekben ugyanazt a frekvenciasávot több, különböző rádiószolgálatnak is kiadják. Az **FNFT** ebben az esetben meghatározza, hogy az adott sávban melyik szolgálat az *elsődleges*, és melyik a *másodlagos* jogállású.

Az ilyen, más szolgálattal megosztott frekvenciasávban a másodlagos jogállású állomás köteles túrni az elsődleges jogállású állomástól származó zavartatást, ugyanakkor ő nem okozhat zavart az elsődleges szolgálatnak.

A rádióamatőrök a részükre kijelölt frekvenciasávok egy részét kizárólagosan használhatják, más részét másokkal megosztva, utóbbi esetben a sáv különböző tartományaiban elsődleges ill. másodlagos felhasználóként.

Az amatőrszolgálat jogállását is tartalmazó részletes frekvenciatáblázat a rádióamatőrökre vonatkozó jogszabályban (6/2006 (V.17) IHM rendelet) megtalálható.

Az ITU rádiós körzetei

Az ITU a Földet három régióra osztotta (1. ábra). A különböző régiókban mások lehetnek a rádiózásra vonatkozó szabályok (pl. az egyes szolgálatok részére kijelölt frekvenciatartomány). (Ld. a 2.6. pontot is.) Magyarország az ITU Region 1-be tartozik.

1. ábra
Az ITU régiófelosztása

4.2. A Postai és Távközlési Igazgatások Európai Értekezlete (CEPT) által kiadott szabályozások

A T/R 61-01 és T/R 61-02 Ajánlások

A CEPT (European Conference of Postal and Telecommunications Administrations) tagállamai megállapodtak abban, hogy egységes rádióamatőr képzési és vizsgáztatási rendszert (Harmonized Amateur Radio Examination Certificate = HAREC) vezetnek be, és a HAREC alapú amatőrvizsgát kölcsönösen elismerik. A T/R 61-02 Ajánlás a HAREC vizsga követelményeit tartalmazza.

Ugyancsak megállapodtak abban, hogy azoknak a rádióamatőröknek, akik a T/R 61-02 ajánlás szerinti HAREC vizsgát tettek, a tagállamok *CEPT kategóriájú* amatőr rádióengedélyt állíthatnak ki, és az ilyen engedéllyel rendelkező amatőrök egymás országaiban tett rövid látogatásaik alkalmával – a vendéglátó ország szabályait betartva – minden további előzetes engedély beszerzése nélkül forgalmazhatnak. Mindezt a T/R 61-01 Ajánlás tartalmazza.

A rádióamatőr állomások ideiglenes használata CEPT tagországokban

A CEPT kategóriájú engedéllyel külföldről forgalmazó állomás hívójele úgy alakul, hogy elsőként a vendéglátó ország hívójel prefixét kell használnia, törtvonallal elválasztva saját hívójelétől. Pl. ha DL8ERT Magyarországról egy gépkocsiból forgalmaz, a hívójele HA/DL8ERT/M lesz.

Amennyiben a rádióberendezés megfelel a T/R 61-01 ajánlásban megadott műszaki feltételeknek, a CEPT tagországaiba szabadon bevihető.

A forgalmazás megkezdése előtt tájékozódni kell a vendéglátó ország rádióamatőrökre vonatkozó (és a vendég által is betartandó) szabályairól, valamint arról, hogy – ha az adott országnak több prefixe is van – ezek közül melyik használandó törtvonallal elválasztva a saját hívójelétől (ld. a 2.21. pontot is).

A T/R 61-01 Ajánlás alapján tevékenykedő nem CEPT tagországok helyzete

A CEPT szabályai a CEPT ajánlásait elfogadó nem CEPT tagországokra is vonatkoznak. Így pl. Magyarországon is elismerik a nem CEPT tagországban kiadott, HAREC jelzésű amatőr vizsgabizonyítványt, és annak alapján magyar amatőr rádióengedély kérelmezhető.

4.3. Nemzeti törvények, szabályozások, engedélyezési feltételek

Rádióengedély, amatőrvizsga

Magyarországon a rádióamatőr szolgálatról jelenleg (2014 május) a 15/2013 (IX.25.) NMHH rendelet rendelkezik.

A jogszabály leszögezi, hogy amatőr rádióállomást üzemben tartani (amatőrállomást üzemre kész állapotban tartani, üzemeltetni, vagy azon rádióforgalmat lebonyolítani) csak rádióamatőr engedély birtokában szabad.

Az amatőr rádióállomás lehet a kereskedelemben beszerzett, a hatályos műszaki követelményeknek megfelelő rádióberendezés, vagy amatőr által, amatőr számára készített, vagy átalakított berendezés.

Önállóan csak az forgalmazhat, aki rádióamatőr engedéllyel rendelkezik.

Közösségi rádióállomáson önálló engedéllyel nem, de vizsgabizonyítvánnyal rendelkező személy CEPT fokozatú rádióengedéllyel rendelkező személy felügyelete mellett forgalmazhat.

Vizsgabizonyítvánnyal nem rendelkező, rádióamatőr vizsgára felkészülő személy (tanulási céllal) CEPT fokozatú rádióengedéllyel rendelkező oktató közvetlen irányítása mellett, az oktató vagy a közösségi rádióállomás hívójelét használva forgalmazhat.

Rádióengedélyt az a természetes személy kaphat, aki

1. Magyarországon kiállított „Kezdő”, „Alap” vagy „HAREC” megjelölésű rádióamatőr Vizsgabizonyítvánnyal rendelkezik,
2. „CEPT Novice” vagy „HAREC” fokozatú vizsgabizonyítvánnyal rendelkezik,
3. Olyan személy is folyamodhat magyar rádióengedélyért, aki külföldön kiadott (nem „Entry licence”, nem „CEPT Novice licence” és nem „CEPT licence” megjelölésű) rádióengedéllyel rendelkezik. Ilyen esetben évente legfeljebb 3 hónapra, „CEPT Novice” fokozatú engedélyt kaphat.

A külföldön kiállított „CEPT licence” vagy „CEPT novice licence” rádióengedéllyel rendelkező amatőr Magyarországon a „CEPT” ill. a „CEPT novice” fokozatú amatőr engedélyre vonatkozó sugárzási feltételekkel üzemeltetheti az állomását.

Magyarországon a rádióamatőr vizsgát három fokozatban (kezdő, alap, HAREC) lehet letenni, melyek alapján „kezdő”, „CEPT novice”, illetve „CEPT” kategóriájú engedély kérelmezhető.

Kezdő fokozatú vizsgát csak a 16. évüket be nem töltött, vagy 60. évüket betöltött személyek tehetnek. Alap és HAREC fokozatú vizsgát minden 14. évét betöltött személy tehet.

Bármely vizsgafokozattal egyidejűleg morze vizsga is tehető. A vizsga díja 2000 Ft.

A vizsgára a jogszabály mellékletét képező űrlap kitöltésével (és akár elektronikus úton, aláírás nélküli) elküldésével lehet jelentkezni. A jelentkezés beérkezése után a hatóság közli a vizsga helyét és időpontját, valamint a jogszabály szerint fizetendő vizsgadíj összegét (4000 Ft., Morse vizsgával együtt 6000 Ft; nyugdíjasokat, diákigazolvánnyal rendelkező nappali tagozatos diákokat és fogyatékkal élőket 50%-os kedvezmény illet meg). Aki legfeljebb egy témakörből sikertelen vizsgát tett, 1 éven belül (2000 Ft. pótvizsgadíj befizetése mellett) az adott témakörből pótvizsgát tehet.

Sikeres vizsga esetén a hatóság kiadja jogszabály mellékletének megfelelő, többnyelvű vizsgabizonyítványt.

A vizsgabizonyítvány birtokában, a jogszabály mellékletét képező űrlap kitöltésével és elküldésével (bizonyos esetekben különböző dokumentumok csatolásával) kérelmezhető az amatőr rádióengedély. Pl. korlátozottan cselekvőképes személy kérelméhez csatolni kell a törvényes képviselő írásbeli hozzájárulását.

A rádióamatőr engedély tartalmazza az engedélyes nevét, címét, születési idejét, az engedély számát, az engedélyes hívójelét, vizsgabizonyítványának számát, az engedély fokozatát, a kézi táviró üzemmód használatának módját, lehetőségét, az engedély érvényességi idejét, a kiállító hatóság megnevezését és a kiállítás időpontját.

A rádióengedély Magyarország területén, a jogszabályban meghatározott ideig érvényes (hosszabbítását az érvényesség lejárta előtt legfeljebb 60 nappal lehet kérni).

Ha az egyéni engedélyes QTH-ja 60 napnál hosszabb időre megváltozik, az előzetesen be kell jelentenie a hatóságnak.

(A közösségi és különleges állomásokra részben más szabályok vonatkoznak.)

Forgalmazás

A forgalmazás során az amatőr állomásnak minden összeköttetés kezdetekor és befejezésekor, valamint legalább három adásvételi periódus után, ill. legalább 10 percnként, továbbá más rádióamatőr vagy a hatóság felkérésére közölnie kell a hívójelét.

Az amatőr állomások csak egymás között forgalmazhatnak, kivéve a vész- és sürgőshelyzetet, amikor a segítségnyújtással kapcsolatos információkat harmadik fél számára is kötelesek továbbítani.

A forgalmazást közérthető nyelven kell lebonyolítani. Közérthetőnek minősül minden élő nyelv, a rádióamatőrök által ill. nemzetközileg használt kódok és rövidítések. Amatőr forgalomban csak magával a rádióamatőr tevékenységgel, kísérletezéssel, továbbképzéssel kapcsolatos üzenetváltás folytatható. Tilos pl. ipari, gazdasági, kereskedelmi adatok közlése, műsor sugárzása, hamis vagy megtévesztő jelek adása, az adás rejtjelezése, modulálatlan vivő 2 percen túli, vagy azonosítatlan jel sugárzása.

A forgalmazás során a helyszínen kell tartani a rádióengedélyt (mozgó vagy nem az állandó telepítési helyén működő állomás esetén megfelel az engedéllyel együtt kiadott rádióamatőr igazolvány is, valamint személyazonosságot igazoló irat is szükséges), a forgalmi naplót, és az állomás műszaki leírását (tömbvázlatát), ill. a saját készítésű berendezések kapcsolási rajzát.

Javítási, beállítási, mérési feladatok végzésekor az amatőrállomás adójának antenna kimenetét műantennával kell lezárni.

A forgalmazás során törekedni kell arra, hogy a kisugárzott teljesítmény és a sáv szélesség ne lépje túl az összeköttetés biztonságos fenntartásához szükséges értéket.

Amennyiben az amatőr adóállomás rádiózavart okoz, a hatóság jogosult az állomás sugárzási paramétereit, üzemidejét korlátozni.

Forgalmi napló

A forgalmi naplóban fel kell tüntetni az összeköttetés dátumát, a forgalmazás megkezdésének időpontját (UTC), az ellenállomás hívójelét, a használt frekvenciát és adásmódot, az adott és kapott vételjellemzést (RST).

Mozgó és különleges amatőrállomás forgalmáról (kivéve az alkalmi és versenyállomásokat) nem kell forgalmi naplót vezetni.

Átjátszó állomáson keresztüli forgalmazáskor elegendő a forgalmazás tényét, kezdetét, és végét bejegyezni.

A forgalmi naplót az utolsó bejegyzéstől számított 1 évig meg kell őrizni.

Hatósági ellenőrzés

Az amatőr rádióállomások üzemét a hatóság ellenőrizheti, magát a berendezést (legfeljebb 15 munkanapig tartó) laboratóriumi mérésnek vetheti alá. Előírhatja, hogy az engedélyes megadott ideig az állomás működésének bizonyos (a hatóság által meghatározott) adatait naplószerűen rögzítse, és a hatóságnak bemutassa.

A rádióengedély visszavonása

A hatóság visszavonja a rádióengedélyt attól, aki:

- QTH-ja változását nem jelenti be a hatóságnak, és ezt a hatóság felszólításában közölt határidőre sem pótolja,
- akivel szemben ezt a bíróság jogerős ítélettel elrendelte,
- aki az elektronikus hírközlésre vonatkozó szabályokat súlyosan vagy ismételten megszegi (ez esetben 180 nap elteltével az engedély kérelemre visszaadható).